

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT
(NVE)

Saksbehandler, innvalgstelefon

Frode Kroglund, 38 17 62 82

Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Statsforvalterens høringssvar - detaljplan for miljø og landskap - Bygland - reetablering av dam Longerak

Å Energi Vannkraft skal bygge om Dam Longerak. Dam Longerak eies av Otteraaens Brugseierforening (OB). Eksisterende Dam Longerak har ikke tilfredsstillende sikkerhet mot glidning og må rehabiliteres for å tilfredsstille krav i nye forskrifter. Dammen er moden for en større oppgradering, og valgt løsninger er å rive dagens dam og bygge en ny massiv betongdam i hele dammens lengde. Selve konsesjonen er ikke opp til behandling.

Ny dam skal plasseres på samme sted som forrige dam. Ny dam blir ca. 4 m lengre enn forrige dam, og ca. like høy. Differansen mellom HRV og LRV er og skal forbli på 4 m.

I henhold til konsesjonen skal det slippes en minstevannføring på 0,1 m³/s fra Longeraksvatn. Krav til minstevann planlegges ivaretatt slik som i dag, ved slipp via tappelukene. Det er etablert et måleskjær nedstrøms inntaksdammen for manuell avlesning. Det slippes minst minstevannføring i hele anleggsperioden.

Tiltaket berører:

Longerakvatnet • 021-9075-L,

Longerakåni oppstrøms inntak Longerak kraftverk • 021-1468-R og

Longerakåni nedstrøms utløp Longerak kraftverk • 021-1471-R

Longerakvatnet (vannløpenr 9075) er på 598 moh og har et areal på 3,6 km². Lislevatn (vannløpenr 9188) er like nedstrøms og er på 594 moh og har et areal på 0,05 km². Disse drenerer til Byglandsfjorden (vannløpenr 1063) som er 203 moh. Fallet mellom Longerakvatnet og Byglandsfjorden er på ca. 400 m, fordelt over en strekning på 2,8 km.

Påvirkninger

Alle demninger har en påvirkning på vannforekomster opp- og nedstrøms. Når det skal gjennomføres større inngrep i vassdrag (her ombygging av dam) er det samtidig relevant å se på om tidligere inngrep kan avbøtes. Etter ombygging skal ikke vannforekomstenes økologiske tilstand forringes ytterligere.

Statsforvalteren vurderer her fire forhold:

- Minstevannføringsstrekningen
- To-veis vandring mellom Longerakvatn og Lislevatn
- Tilstand til fiskebestanden og tilgang på egne gytearealer i eller til Longerakvatn
- Deponering av masser i Longerakvatn i forhold til gytearealer

Longerakåni mellom inntaksdam og utløp er i dag sterkt modifisert som følge av hydrologiske endringer (fraført vann). Berørt strekning ligger i en bratt kløft (vurder fra kart). Nedstrøms kraftverket er terrenget slakere. Strekningen har en minstevannføring på 0,1 m³/s. Vannføringen og brattheten i terrenget tilsier at det ikke er mange relevante tiltak som kan redusere konsekvens av reguleringene. Tiltak her ansees mindre relevant.

Når en demning bygges om, er det samtidig relevant å vurdere nytteverdien av å etablere fisketrapp og løsninger for to-veis vandring. Lislevatn er en svært liten innsjø i forhold til Longerakvatn. Gevinsten av to-veis vandring vurderes som svært beskjeden. Det er derfor ikke relevant å stille krav om dette.

Det er ørret i Longerakvatn. Fiskebiologen i Bygland skriver i 2009 «*Topografien ved Longeraksvatn gjer at nedtapping av magasinet med nokre meter har svært ugunstige verknader for mulighetene for gyting i bekkar*».

OB ber i brev av 27. juni 2018 om at pålegg om fiskeutsettinger frafalles permanent. Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder endret pålegget og skriver i sitt vedtak:

Pålegg om årlige utsettinger av 2000 ørretyngel i i Longerakvatn, og 3000 ørretyngel i Gyvatn frafaller midlertidig for årene 2018 og 2019. Deretter skal utsettingspåbudet tas opp til ny vurdering.

Vedtaket er basert på:

Det går også frem av rapporten (fra 2017) at det kan være mangel på nok gyteområder for å sikre nok naturlig rekruttering. Av denne grunn ønsker vi ikke å frafalle utsettingspåbudet permanent. Samtidig mener vi at å stoppe utsettingene i 2 år medfører liten risiko, og at det kan gi grunnlag for å vurdere hvordan bestandene utvikler seg uten utsetting, jf. nml. §9. Vi mener derfor man bør følge med på utviklingen de neste årene, og ta opp utsettingspålegget til ny vurdering i 2020.

Statsforvalteren kan ikke se at det ble gjort noen ny vurdering av konsekvens av stans i fiskeutsettinger. Basert på dette, samt at en nedtapping av innsjøen i 2026 gir en unik mulighet for å evaluere habitat og konsekvens, vurderer vi at dette bør undersøkes nå. Det er flere potensielle gytebekker til Longerakvatnet, og det bør vurderes om reguleringen hindrer fisken i å kunne benytte disse, da dette ikke er avklart. Tilsvarende undersøkelser er gjennomført i flere magasin i Øvre Otra de senere år.

Statsforvalteren kan pålegge slike undersøkelser, men vi vurderer det i utgangspunktet som hensiktsmessig at OB gjennomfører dette som frivillig undersøkelse. Ved å gjøre dette nå, er det

mulig å studere behov for og gevinst av eventuelle habitattiltak mens innsjøen er nedtappet, uten konsekvenser for manøvrering av magasinet og kraftproduksjonen. Det er ikke kjent om ørreten i Langerakvatnet er bekke- eller innsjøgytere. Om det er egnet gytesubstrat i innsjøen bør derfor også undersøkes.

Deponering av masser i utløpet av Langerakvatn må behandles av Forurensningsseksjonen hos Statsforvalteren. Dette krever egen søknad. Før masser deponeres må det også avklares om deponeringsområdet er et potensielt gyteområde for innsjøgytende ørret. Deponering av masser må også vurderes ut fra vannforskriftens §4 og § 5. Fysiske inngrep (her endring i hydromorfologi) er tillat i henhold til vannforskriften, men først når vilkårene i §12 er oppfylt.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalteren har ingen motforestilling til dam reetableringen. Statsforvalteren ber OB om å frivillig gjøre fiskeundersøkelser nå, fremfor senere med pålegg.

Med hilsen

Pål Alfred Larsen (e.f.)
seniorrådgiver
Seksjon natur

Frode Kroglund
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent